

in poleg njih ogromno množino streliva. Bolgari in Srbi so jih obrnili in turški topovi so sipali smrt in pogin v turške vrste. Bežeči Turki, ki so se izogibali min, položeni med utrdami in Odrinu, so kazali oblegovalcem pot v mesto. Kratke odmore je nastal, med katerim so novorili na obeh straneh topovi. Na eni strani turški topovi v rokah oblegovalcev, na drugi strani turški topovi iz Odrina. In zgodilo se je zopet nekaj neverjetnega. Oni turški topovi, ki se prej niso mogli meriti z izbornimi srbskimi in bolgarskimi, so razbili zadnje turške baterije v Odrinu samem.

Nove čete Srbov in Bolgarov so prihajale v utrdbi. V diru je prišla konjenica in poljski topovi so pridrevili, da končajo krvavo delo. Na utrdah je zavihrala zmagovita bolgarska zastava. Nove, čile čete so začele zasledovati bežeče Turke proti Odrinu. Kratke boje se v prvih ulicah, potem pa so se umaknili Turki v notranje mesto. Le tu in tam je počil iz kakšne hiše ali iz razvalin strel.

Zmagovalci so udri proti zahrbtnemu sovražniku in v kratkem so tudi te poglani v beg, ali pa jih na mestu pobili. Strašno je bilo to klanje v gorečem mestu. Vse ulice na vzhodni strani so bile zasedene od Srbov in Bolgarov. Na jugu in na zapadu pa so še grmeli topovi. Tedaj se oglasi na glavni cesti, ki vodi v mesto, godba. Junaki šipčanskega 23. polka so korakali v mesto. Za njimi je prišel jambiški polk in za tem rodopski polk. Nato pa konjenica in artilerija. Ko so Bolgari in Srbi udri v mesto, vnelo se je strašno poulično klanje. Turki so se branili zelo obupno. Zavezniki so z nasajenimi bajoneti preganjali turške vojaške z ulice v ulico. V mnogih delih mesta se je vršil boj hišo za hišo. Poulične bitke so se nadaljevale še celo noč. Boj za Odrin je trajal skupaj 48 ur neprenehoma.

Bolgarske izgube so zelo velike. Natančnih številk o padlih bolgarskih junakih še ni, a domneva se, da je mrtvih in ranjenih Bolgarov in Srbov v zadnjih bojih za Odrin 5 do 10 tisoč. Car Ferdinand je ravno radi velikih žrtev, katere so bile znane že naprej, najbolj nasprotoval naskoku na Odrin. A udati se je moral, da se je trdnjava poprej zavzela, nego bi se sklenil mir.

Velikanski plen.

Neizmerno velik je bojni plen, ki so ga dosegli Bolgari. Z naglim pomikanjem v mesto so rešili Bolgari še več zalog streliva in drugih potrebščin ter stavb, katere bi bili sicer Turki razstrelili ali zažgali. Velikansko je število vjetih Turkov. Vjetih je bilo 61.000 mož, med temi 17 paš, 4 divizijski generali, 8 brigadnihi generalov in 1220 častnikov. Med vjetniki se nahaja 64 nemških častnikov, 18 rumunskih in 6 belgijskih, ki so se bojevali na turški strani. Govori se, da se nahaja med vjetniki tudi turški prestolonaslednik Jussuf Ezzedin. Bolgari so zaplenili 84.000 pušk, 620 topov in ogromne zaloge streliva.

Živež v Odrinu še ni popolnoma pošel. Bolgarski vojaški so namreč zasledili še zalogo moke, katero so Turki pozabili uničiti. Moko so Bolgari razdelili med gladne mestne reveže. Po dosežanju cenitvi, ki pa še ni natančna, znaša vrednost vsega zaplenjenega vojnega materiala 175 milijonov frankov. Plen se bratovsko razdeli med Bolgare in Srbe. General Ivanov je imenoval za poveljnika Drinopolja generala Cerkovskega.

Sukri-paša.

Turški poveljnik Sukri-paša se je res pokazal junaka, kakor menda noben drug turški general v sedanjih vojski. Celih 5 mesecev je junaško branil izročno mu trdnjavo. Dasi ravno mu je luđa predla v obleganem mestu, vendar sovražniku trdnjavo ni hotel izročiti brez boja. Dne 25. marca je baje poslal Sukri-paša zadnjo brezžično brzojavko v Carigrad, katere se je glasila: „Sovražnik je otvoril danes generalni naskok na trdnjavo. Ne vem še, kako se bitka konča, a če bo zmaga na strani sovražnika, bom pogljal v zrak vse utrdbi. Razrušil bom brez vsakega obotavljanja tudi vsa mohamedanska svetišča, da jih ne onečasti sovražnik s svojimi nogami. Sedaj razdiram telegrafsko postajo. Če sovražnik zmaga, ne bo dobil v roke lepega mesta, ampak kup razvalin.“

Sukri-paša je imel svoje taborišče na utrdbi IL-derian, v nekem predmestju, kjer se je nahajala tudi brezžična brzojavna postaja. Ko so Bolgari vdri v to predmestje, so bile vse ulice polne vojaštva. Prišlo je do krvave poulične bitke. Sukri-paša se je udal se-le potem, ko je uvidel, da je vsak odpor zaman. — Star je Sukri-paša 58 let, a vsled njegove bele brade je videti mnogo starejši. Vojaške šole je napravil v Nemčiji in govori baje tudi izborno nemški. Prejšnji poveljnik Odrina, Arif-paša, je trdnjavo zelo zanemaril. Sukri-paša se je več let silno trudil, da je izpremenil mesto v močno trdnjavo. Poklical je iz Nemčije inženirje in častnike in je po njihovih načrtih zidal utrdbi. Sukri-paša je albanškega rodu. Po postavi je možan, ima široko čelo in velik, zakrivljen nos ter žive, globoke oči. Za časa, ko se je začelo obleganje Odrina, je bil Sukri-paša zelo rejen, vsled dolgotrajnih bojov in skrbi pa je silovito shujšal.

Sukri-paša je došel dne 29. marca ob 5. uri zjutraj s svojim generalnim štabom v spremstvu bolgarskih oficirjev v Sofijo. Sprejela sta ga načelnik kolodvora in poveljnik solijske posadke, kateri je Sukri-pašo sledeče nagovoril: „Visokost! Cel svet občuduje zmagovalce kakor tudi premagance v Odrinu. Bolgarija občuduje velike junake odrinske. Sprejmite visokost v Vaši nesreči izraze našega vseobčega občudovanja nad Vašim junaštvom“. Sukri-paša je odgovoril, da tudi on občuduje bolgarska junaštva. Nato so bili jetniki odpeljani na odkazana jim stanovanja.

Bolgari so pripravljeni Sukri-paši dovoliti, če to želi, povratek v Carigrad, ako se zaveže s častno besedo, da se ne bo več boril proti Bolgarom. Ko je Djaver-paša, ki je že od prej v Sofiji vjet, slisal, da je padel Odrin in da je Sukri-paša vjet, je mlo zaplakal.

Veselje na Bolgarskem

Po bliskovito se je raznesla po celnem Bolgarskem radostna vest, da je padel Odrin. Ko je došla ta novica v Sofijo, je bilo naenkrat vse mesto pokoneu. „Odrin je padel“, Odrin je naš“, so vpile ljudske množice. Doneli so topovi, ki so oznanjali padec te velevažne trdnjave; vsi zvonovi vseh cerkva so zvonili; godbe so igrale po ulicah „Sumi Marica“, znano bolgarsko zmagovalno pesem, ljudstvo je vriskalo in prepevalo. Od ranega jutra do poznega večera je bilo vse prebivalstvo na nogah. Po bratsko sta se objemala veselja kmet in mešan, delavec in bogataš. V cerkvah so se služile zahvalne službe božje. Verniki so skupno in glasno molili: „Tebe veliki Bog mi hvalimo!“ Zahvalnih božjih služb in zadušnic za padle junake so se udeležili v Sofiji vsi ministri, uradniki in vse ljudstvo. Na večer po zmagi so po hribih zažareli kresovi, ki so naznanjali vsemu Balkanu dan veselja.

Z Bolgari pa so se slavne zmage veselili tudi vsi drugi Slovani. V ruskem državnem zboru (dumi) se je vršila posebna slavnostna seja. Mesto Petrograd je bilo razsvetljeno. Veliko veselje nad zavzetjem Odrina je bilo posebno na Srbskem in med Črnogorci. Na tisoče brzojavnih čestitk je došlo z vseh delov sveta v Sofijo. Stotisočeri glasovi kipečega veselja, gromi in doneči izrazi nepopisne radosti donijo povsod, kjer biva Slovan. Odrin je naš!

Dne 28. marca se je pripeljal car Ferdinand s princema Borisom in Cirilom s posebnim vlakom pred Odrin. Vlak se je ustavil pred mestom, ker so Turki poskusili razstreliti most čez Ardo. Poskus se jim pa ni popolnoma posrečil. S carjem so se pripeljali v avtomobilih v mesto tudi princ in generali Savov, Ivanov, Račev in Petrov. Prebivalstvo jih je navdušeno pozdravljalo. Vozili so se skozi trume turških vjetnikov. Kralj je nadzoroval bolgarsko vojaštvo. V vojaškem klubu je vrnil car Sukri-paši sabljo z laskavimi besedami ter čestital generalu na junaštvu turških čet.

Turki jokajo.

Ko je došlo v Carigrad poročilo, da je Odrin padel, se je polastila turškega prebivalstva obupnost. Posebno med mladoturki je nastala strašna zmešnjava in žalost. Zelo pobit je bil tudi sultan sam. Ko mu je veliki vezir poročal, da je Odrin padel in da Bolgari tudi pri Cataldci zmagovalno prodirajo, je začel sultan glasno plakati. V Carigradu so mohamedanski duhovniki po cele dneve na mošejah (turške molitnice) objekovali Alaha. Klicali so: „Mohamad, ti si velik prerok, zakaj si zapustil svoje verne, zakaj si pri-pustil nevernikom zmago nad pravovernimi?“ Turške žene so se po padcu Odrina 3 dni postile in plakale.

Mesto Odrin.

Mesto ima jako lepo lego in leži v prijetni kotlini srednjevisokih gričev, ki od treh strani obdajajo mesto. Pri Odrinu se stekajo 3 reke: Marica, Arda in Tundža. Po vseh vrhovih okrog mesta stojijo trdnjave. Nekdaj je bil Odrin lepo in bogato mesto, a vsled mnogih vojsk, ki so divjale okrog njega, in obilnih požarov, posebno pa vsled turške zanikrnosti, je izgubil Odrin svoj zunanji sijaj in sedaj je bolj podobna vasi nego mestu. Skoro edini kras mesta je prelepa Selimova mošeja, ki s svojimi štirimi, nad 60 m visokimi stolpiči, se ponosno dviga na malem griču. Odrin šteje 71.000 prebivalcev, od teh je 23.000 Turkov, 30.000 pravoslavni Bolgarov in Grkov ter nekaj Armencev in Židov. Katoličanov je v mestu le okrog 500, vendar je v Odrinu središče vseh katoličanov Turčije in Bolgarske. Prebivalstvo se zelo peča z industrij in trgovino. Mesto ima velevažno trgovsko lego, ker se ob njem križata 2 železniški progi. Znamenit je takojenovan Mihajlov most čez Marico, ki je ves zidan. Turki so sedaj en del tega mostu pred vodom Bolgarov razrušili. Od prejšnje bolgarske meje pri Mustafa-paši je Odrin oddaljen 36 km. Okolica mesta je zelo rodovitna, le ob iztoku Arde in Tundže v Marico se nahaja dokaj obširno močvirje. Na vzhodnih gričih so lepi vinogradi, v katerih baje raste izborna vinska kapljica.

Na bolgarskih bojiščih.

Na polotoku Galipoli je vse pri starem, v obeh taborih je mir. Na cataldškem bojnem pozorišču so Bolgari krepko udarili proti Turkom, zavzeli svoja prejšnja mesta ter skušajo potisniti Turke kolikor mogoče daleč proti Carigradu nazaj. Mesto Cataldca je po ljutem boju zopet v bolgarskih rokah.

Črnogorci pred Skadrom.

Avstrijska vlada je pri turški vladi izposlovala, da je dovolila poveljniku Skadra, da pusti odpotovati iz mesta vse tuje. Velevlasti so naznanile tudi Črni gori in Srbiji, da pripade Skader Albaniji ter da je nadaljno obstreljevanje brez pomena. Toda Črna gora se za to sporočilo ni zmenila in je začela v ponedeljek, dne 31. marca, Skader zopet z vso silo napadati. Velevlasti grozijo, da bodo prisilile Črnogorce z orožjem, da mirujejo. Da imajo resno voljo, so te dni poslale nekatere bojne ladje pred črnogorsko obrežje. Toda misli se, da se Črnogorci ne bodo dali ustrašiti. Ali se potem res nastopi z orožjem proti Črni gori in kdo bo prevzel to nalogo — nekateri pravijo, da Avstrija, je danes težko reči, kajti Rusija se bo

gotovo ustavljala in tudi italijanski kralj ne bo šel do skrajnosti, saj je vendar črnogorski kralj Nikita oče njegove žene.

Mirovna pogajanja.

Velevlasti so sporočile turški vladi, da njej in balkanski zvezi priporočajo naslednje mirovne pogoje: 1. Meja med Turčijo in Bolgarijo gre ob črti Enos (ob izlivu Marice v Egejsko morje) — Midiah (ob Črnem morju). Vse ozemlje, kar ga leži zapadno od te črte, pripade balkanskim zaveznikom z izjemo Albanije, ki postane samostojna. 2. Odločba o Egejskih otokih se prepusti velevlastim. 3. Turčija se brezpozorno odreče Kreti. 4. Velestila ne bodo podpirale balkanske zveze v zahtevi, da ji da Turčija odškodnino. Verjetno je, da se Turčija ne bo obotavljala, sprejeti ta mirovna določila, a skoraj gotovo je, da balkanska zveza z mejno črto Enos—Midiah in da odpade odškodnina, ne bode zadovoljna. Pogajanja se bodo torej še nadaljevala, in tudi vojske še ne bo konec. — Po novejših poročilih je Turčija mirovne pogoje velevlasti sprejela.

Politični ogled.

— Dne 26. marca: Cesar je sprejel danes zunanega ministra grofa Berchtolda, ki mu je poročal o zunanjem političnem položaju. Vlada se neki zelo zanima za razmere med Avstrijo in sosednjimi balkanskimi državami in želi, da se ohrani mir. — Belgijski socialni demokratje hočejo uprizoriti splošno stavko, ker jim vlada in večina državnega zbora noče dovoliti, da bi se upeljal nov volilni red, po katerem bi združenim liberalcem in socialnim demokratom bila omogočena večina v državnem zboru. — V Tripolitaniji, ki je prešla v italijansko last, še vedno ni miru. Arabski rodovi se še vedno upirajo Lahom. V mestu Hikto se je vršila večja bitka. Italijanski general Lequis je mesto zavzel.

— Dne 27. marca: Danes je začel zborovati šlezjski deželni zbor. Rešil bo le deželni proračun. — Tirolski cesarski namestnik baron Spiegel-feld je šel v pokoj, ker se mu ni posrečilo, doseči spravo med tirolskimi Nemci in Italijani. Za njegovega namestnika je imenoval grof Friderik Toggenburg. — V Rimu se je ustrelil edini sin predsednika avstrijske gosposke zbornice, princ Windischgrätz. — Večina ruske dume (drž. zbora) je odklonila predlog manjšine za uvedbo splošne volilne pravice.

— Dne 28. marca: Kakor poročajo li imenoval cesar za dunajškega nadškofa prelata la, prošta v Klosterneuburgu. — Štajerski deželni bornik dr. Link je odložil svoje mesto. Na njem mesto stopi njegov namestnik poslanec dr. pl. — Španski kralj Alfonz je padel s Konja in se p doval. — Mehika je dežela vednih nemirov. V požigi in poboji so vedno na vrsti. General Zapal umoriti bivšega oblastnika Hermandera, ker ta ni hotel ukloniti ustašem. — Katoličani v drž. Brazilija v Južni Ameriki so si ustanovili lastno politično organizacijo in nameravajo pri prihodnj. volitvah nastopiti proti svobodomislemcem.

— Dne 29. marca: Prestolonaslednik Fran Ferdinand je nadzoroval včeraj naše bojne brodoge v Pulju. Po pozdravih, katere so izvršile ladje s streli, je šel prestolonaslednik na največjo našo bojno ladjo „Viribus Unitis“, katera je sedaj poveljniška ladja podadmirala Hausa. Prestolonaslednik je natančno pregledal podrobnosti na posameznih ladjah. Fran Ferdinand se je z mornarji zelo prijazno razgovarjal ter se prepričal o hrani in drugih razmerah mornarjev. Na ladjah „Habsburg“ je bil tako zadovoljen z moštvom, da je mornarje obdaril z zlatniki. Prestolonaslednik je priredil na „Viribus Unitis“ obed, na katerega je povabil častnike in druge odličnjake. V petek je obiskal s svojo družino zrakoplovca-poročnika Banfilda, kateri se je pred par dnevi ponesrečil. — Angleški kralj in kraljica nameravata letos obiskati našega cesarja. — Nemčija pomnoži svojo armada v mirovnem stanju za 117.000 mož. Ob enem pa tudi ustanovi vojaški oddelek za zračno brodoge, ki bo štel 1452 mož.

— Dne 30. marca: Sveti Oče so popolnoma ozdraveli in so danes že sprejemali obiske. — Deželnozborske volitve na Goriškem se pričenejo dne 13. julija. Ta dan voli splošna skupina. — Galiski deželni zbor, v katerem se sedaj razpravlja nova volilna preosnova, bo zboroval do konca meseca aprila, da reši tudi deželni proračun. Nekaj radikalnih Rusinov nasprotuje volilni preosnovi, ker se baje tudi po njej da je Rusinom pre malo pravic. Proti volilni preosnovi se punjajo tudi nekateri Poljaki iz golega sovraštva do Rusinov. — Dne 14. aprila priredijo socialni demokratje v Belgiji splošno stavko.

— Dne 31. marca: Državni zbor v aprilu menda ne bo imel nobene seje, ker se hoče pustiti galiskemu deželnemu zboru čas za zasedanje. Najbrž bo začel državni zbor delovati zopet začetkom meseca maja. — V vojnem pristanišču Spezia so spustili Lah v morje novo bojno ladjo (dreadnought) z imenom „Andrea Doria“. Italija ima sedaj že 5 novodobnih morskkih velikanov. — Kitajska pošilja vedno nove čete na rusko mejo. Ali bo prišlo do vojske med Kitajsko in Rusijo, bo pokazala bližnja boječnost.

— Dne 1. aprila: Med Avstro-Ogrsko in Srbijo se vrše pogajanja za novo trgovinsko pogodbo. — V Raabu na Ogrskem se ustanovi nova tovarna za topove. — Za predsednika ljudovlade v Mehiki je proglašen voditelj prekucuhov, Carrancas. Bati se je, da izbruhnejo še hujši nemiri.